

УДК 36:368.1+336

DOI: 10.25140/2411-5215-2020-4(24)-146-154

*Олена Панченко, Ольга Маслюк, Альона Гориленко***БАНКІВСЬКІ РИЗИКИ ЯК ОБ'ЄКТ СТРАХУВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ***Елена Панченко, Ольга Маслюк, Алёна Гориленко***БАНКОВСКИЕ РИСКИ КАК ОБЪЕКТ СТРАХОВАНИЯ
В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ***Olena Panchenko, Olga Maslyuk, Alona Gorilenko***BANK RISKS AS AN OBJECT OF INSURANCE IN MODERN CONDITIONS**

У статті розкрито сутність і зміст банківських ризиків та визначено необхідності формування єдиного підходу до встановлення їх переліку для вирішення наявних суперечностей. На основі аналізу різних підходів до класифікації банківських ризиків визначено необхідність окремого підходу до їх поділу, залежно від організації страхового захисту банківської діяльності. Крім цього, запропоновано поділяти банківські ризики залежно від видів банківської діяльності на операційно-технологічні та фінансові ризики, які при цьому поділяються на основні та похідні фінансові ризики. Відповідно до означеної класифікації, обґрунтовано необхідність поділу видів страхування в банківській сфері на страхування банківських ризиків і страхування фінансових ризиків. Розкривається зміст комплексного банківського страхування (БВВ) як найважливішого виду забезпечення банківських ризиків у сучасних умовах.

Ключові слова: банківські ризики; операційно-технологічні ризики; фінансові ризики; банківське страхування; комплексне банківське страхування; страхування фінансових ризиків.

Табл.: 1. Рис.: 2. Бібл.: 11.

В статье раскрывается сущность и содержание банковских рисков и определяется необходимость формирования единого подхода к установлению их перечня для решения существующих противоречий. На основе анализа различных подходов к классификации банковских рисков определена необходимость отдельного подхода к их разделению в зависимости от организации страховой защиты банковской деятельности. Кроме этого, предложено разделять банковские риски в зависимости от видов банковской деятельности на операционно-технологические и финансовые риски, которые при этом делятся на основные и производные финансовые риски. Согласно указанной классификации, обоснована необходимость разделения видов страхования в банковской сфере на страхование банковских рисков и страхование финансовых рисков. Раскрывается содержание комплексного банковского страхования (БВВ) как важнейшего вида страхования банковских рисков в современных условиях.

Ключевые слова: банковские риски; операционно-технологические риски; финансовые риски; банковское страхование; комплексное банковское страхование; страхование финансовых рисков.

Табл.: 1. Рис.: 2. Библ.: 11.

The article reveals the essence and content of banking risks and determines the need to form a unified approach to establishing their list to resolve existing contradictions. Based on the analysis of various approaches to the classification of banking risks, the need for a separate approach to their separation, depending on the organization of insurance coverage of banking activities, has been determined. In addition, it is proposed to divide banking risks, depending on the types of banking activities, into operational, technological and financial risks, which are further divided into main and derivative financial risks. According to this classification, the need to separate the types of insurance in the banking sector into insurance of bank risks and insurance of financial risks is substantiated. The content of complex banking insurance (BBB) as the most important type of insurance of banking risks in modern conditions is revealed.

Keywords: banking risks, operational and technological risks, financial risks, bank insurance, Bankers Blanket Bond, financial risk insurance.

Table: 1. Fig.: 2. References: 11.

JEL Classification: G21; G22

Постановка проблеми. Банківська діяльність супроводжується значною кількістю ризиків, які можуть не тільки погіршувати результати діяльності банків, а і призводити до їх банкрутства. У сучасних умовах суттєво зростає інтенсивність банківських відносин, а банківські ризики дедалі частіше здійснюють негативний вплив як на розвиток фінансового ринку, так і економіку країни. При цьому рівень ризиковості банківських операцій дуже високий і суттєво відрізняється від портфеля ризиків банків в інших країнах.

Тому проблемам управління банківськими ризиками приділяється значна увага, особливо в умовах макроекономічної нестабільності. Важливим є формування комплексної системи управління банківськими ризиками, яка передбачає як урахування вимог ризик-менеджменту у процесі прийняття ризиків, так і використання механізму страхового захисту для забезпечення діяльності банківської установи.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Отже, банківська система характеризується слабим захистом від чисельних ризиків, а вітчизняна теорія управління банківськими ризиками перебуває в процесі формування, тому тема дослідження є актуальною і потребує всебічного та детального вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні проблеми страхування ризиків, які виникають у процесі діяльності економічних суб'єктів, а також напрями його вдосконалення вивчають як вітчизняні, так і закордонні вчені. Теоретичні та практичні аспекти страхування ризиків фінансово-кредитної сфери економіки розглядаються в багатьох працях таких науковців, як Т. Артюх, В. Бабенко, Н. Внукова, О. Гаманкова, Т. Говорушко, М. Клапків, О. Корват, С. Осадець, Я. Шумелда, Т. Яворська та багатьох інших.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Проте залишаються незгодженими та дискусійними питання організації страхового захисту ризиків, які виникають у процесі здійснення банківської діяльності. Немає єдиного підходу до трактування категорій, які використовуються у класифікації видів страхових послуг при забезпеченні банківських ризиків, що породжує певні суперечності.

У науковій літературі класифікація банківських ризиків досить широко представлена. Проте для формування оптимальної системи управління банківськими ризиками необхідно не тільки виділити ризики за класифікаційними ознаками, а і згрупувати ризики на конкретні групи для організації їх страхового захисту.

На сьогодні в науковій літературі відсутній єдиний підхід до вибору критеріїв класифікації ризиків у банківській діяльності. Ученими виділяється велика кількість класифікаційних ознак, на основі яких розкриваються особливості банківських ризиків. Тому в рамках цього дослідження зробимо спробу доповнити вивчену класифікацію банківських ризиків з погляду їх страхування.

Мета статті. Основою метою дослідження є розкриття особливостей класифікації банківських ризиків, з погляду їх страхування та обґрунтування необхідності вдосконалення банківського страхування в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Сучасна банківська система має складну та розгалужену структуру, яка забезпечує розподіл і перерозподіл грошових коштів. Банківські установи формують грошово-кредитні відносини з усіма ланками фінансової системи та напрямками економічної діяльності, а на їх динаміку впливають різноманітні чинники. При цьому слід враховувати, що банківська діяльність супроводжується різного роду ризиками, оскільки практично всі операції, які здійснюються банками, є ризиковими.

У результаті спостерігається велика кількість проявів банківських ризиків, які складно розмежувати за окремими ознаками. Саме тому в процесі класифікації банківських ризиків виникають різні підходи до їх визначення та поділу. Це також пов'язано з тим, що в сучасній фінансовій теорії не сформовано загально визнаної та вичерпної класифікації банківських ризиків з огляду на необхідність створення системи їх забезпечення.

Проте необхідно враховувати, що банківські ризики можуть і позитивно впливати на фінансові результати діяльності банку, а ризикова діяльність приносить прибуток. Вважається, що чим більший за розміром прибуток планує отримати фінансово-кредитна установа, тим вище ризик, оскільки спостерігається пряма залежність між прибутковістю банківських операцій і їх ризиковістю.

Банківський ризик – це ймовірність втрати банківською установою частини своїх фінансових ресурсів, недоотримання доходу або збільшення витрат унаслідок проведення банківських операцій та здійснення іншої банківської діяльності.

Ризик являє собою ймовірну подію, яку можна оцінити кількісно за допомогою визначення можливих втрат. Кількісна оцінка ризику може бути виражена абсолютними і відносними показниками. Абсолютне вираження ризику являє собою величину можливих втрат при здійсненні певної банківської операції, а величина ризику у відносному вираженні – це відношення розміру ймовірних втрат до одного з показників, що характеризує результат банківської діяльності.

Визначення ризику в абсолютних і відносних показниках часто практикується банками. Переважно в абсолютному вираженні ризик обчислюється для однієї банківської операції, а у разі визначення ступеня ризику при здійсненні багатьох банківських операцій використовуються умовні показники.

Банківські операції дуже різноманітні і кожній із них властиві особливі риси, що ускладнює дослідження окремих критеріїв ризиків. Перелік банківських ризиків суттєво розширюється в результаті збільшення та ускладнення банківських послуг, а також використання інформаційно-комунікаційних технологій і процесів обробки інформації.

Велика кількість чинників впливають на появу сукупності банківських ризиків і способів їх дослідження. Банківські ризики визначаються різними відхиленнями від очікуваних результатів і з'являються під впливом великої кількості чинників, які поділяються на внутрішні і зовнішні. Внутрішні чинники – це результати здійснення банківських операцій, а також професійний рівень працівників банку. Зовнішні чинники включають загальні події, що відбуваються в країні, а саме: макроекономічна нестабільність, мінлива політична ситуація, можливі стихійні лиха та ін.

Здебільшого основні цілі та завдання політики банків спрямовані на забезпечення надійності та безперервності роботи фінансово-кредитної установи й реалізуються через систему управління банківськими ризиками.

Управління банківськими ризиками – це складна багаторівнева система, яка передбачає використання різноманітних методів і механізмів ризик-менеджменту. Проте відсутня єдина система управління ризиками, яка б була прийнятною для всіх фінансово-кредитних установ, оскільки вони відрізняються внутрішньою структурою і конкурентними умовами діяльності. Тому кожний банк розробляє власну систему ризик-менеджменту, відповідно до своїх умов і потреб. Однак ефективні системи управління ризиками повинні включати складові, які спрямовані на виявлення ризику та його вимірювання, контроль і моніторинг ризику, а також фінансування ризику за допомогою хеджування, диверсифікації ризиків, самострахування та страхування.

Система управління банківськими ризиками ґрунтується на їх класифікації, оскільки це дозволяє ефективно застосовувати відповідні методи управління для кожного з них окремо. У літературі використовується велика кількість різних підходів до класифікації банківських ризиків.

У процесі своєї діяльності банківські установи постають перед різними видами ризиків, що відрізняються між собою за сферою виникнення, носієм, місцем і часом походження, зовнішніми і внутрішніми умовами, що впливають на їхній ступінь, а також на методи їх аналізу і способи їх убезпечення. Однак завжди всі види ризиків взаємопов'язані між собою і впливають на результати діяльності банку.

Так, багато науковців поділяють усі банківські ризики на зовнішні та внутрішні.

Зовнішні ризики, такі як: макроекономічні, політичні, правові, соціальні та інші, здійснюють суттєвий вплив на діяльність банку й не піддаються контролю.

Внутрішні ризики, які виникають у процесі діяльності банківських установ піддаються ризик-менеджменту як на рівні окремого банку, так і на рівні банківської системи загалом. До внутрішніх ризиків належить кредитний ризик, процентний ризик, депозитний ризик, ризик ліквідності та ін.

Також усі банківські ризики поділяються на ризики, які можна ідентифікувати та оцінити (кредитний, ринковий, валютний, відсотковий ризики, ризик ліквідності, ризик операційно-технологічний), і на ризики, які не піддаються ідентифікації та кількісній оцінці і які можна тільки мінімізувати (правовий, стратегічний ризики, ризик втрати репутації).

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

У процесі класифікації науковці пропонують поділяти банківські ризики на: основні ризики – кредитний ризик, ризик ліквідності, ринковий, відсотковий ризик, ризик недоотримання прибутку та неплатоспроможності; додаткові ризики – інфляційний, валютний, політичний ризики і ризик зловживань.

Залежно від видів операцій, банківські ризики поділяються на ризики активних операцій і ризики пасивних операцій. За допомогою пасивних операцій банк регулює обсяги власних коштів для виконання активних операцій. Управління ризиками активних операцій передбачає управління кредитними, грошовими, прибутковими ризиками, ризиком ліквідності та іншими видами ризиків.

Банківські ризики поділяються також залежно від того, кому надаються банківські послуги – фізичним чи юридичним особам, та який вони мають характер – короткостроковий чи довгостроковий.

У банківській практиці використовують підхід до класифікації банківських ризиків, який орієнтується на Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України, які затверджені Постановою Правління НБУ № 361 від 02.08.2004 р.

З метою здійснення банківського нагляду НБУ виділяє дев'ять категорій ризику, а саме: кредитний ризик, ризик ліквідності, ризик зміни процентної ставки, ринковий ризик, валютний ризик, операційно-технологічний ризик, ризик репутації, юридичний ризик та стратегічний ризик (табл. 1). Ці категорії не є взаємовиключними і будь-який продукт або послуга може наражати банк на декілька ризиків. Однак для зручності аналізу, НБУ виявляє та оцінює ці ризики окремо [3].

Таблиця 1

Класифікація банківських ризиків відповідно до Методики НБУ [3]

1. Кредитний ризик	виникає через неспроможність сторони, що взяла на себе кредитні зобов'язання, виконати умови фінансової угоди з банком
2. Ризик ліквідності	виникає через неспроможність банку виконати свої зобов'язання в належні строки
3. Ризик зміни процентної ставки	виникає через несприятливі зміни процентних ставок
4. Ринковий ризик	виникає через несприятливі коливання вартості цінних паперів і курсів іноземних валют
5. Валютний ризик	виникає через несприятливі коливання курсів іноземних валют та цін на банківські метали
6. Операційно-технологічний ризик	виникає через недоліки корпоративного управління, системи внутрішнього контролю або неадекватність інформаційних технологій і процесів оброблення інформації з погляду керованості, універсальності, надійності, контрольованості і безперервності роботи
7. Ризик репутації	виникає через несприятливе сприйняття іміджу фінансової установи клієнтами, контрагентами, акціонерами або органами нагляду
8. Юридичний ризик	виникає через порушення або недотримання банком вимог законів, нормативно-правових актів, угод, прийнятої практики або етичних норм
9. Стратегічний ризик	виникає через неправильні управлінські рішення, неналежну реалізацію рішень і неадекватне реагування на зміни в бізнес-середовищі

Таким чином, класифікація банківських ризиків охоплює різні рівні та напрями діяльності банківської установи. Відповідно до ознак, покладених в основу класифікації, формується ефективна система управління банківськими ризиками.

Для удосконалення системи управління банківськими ризиками розглянемо види банківських ризиків з огляду на забезпечення їх страхового захисту. Тобто розробимо класифікацію банківських ризиків з погляду їх убезпечення на страховому ринку та відповідно до класичних вимог банківського ризик-менеджменту. Тому для вдоскона-

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

лення існуючого підходу до класифікації банківських ризиків, визначимо сутність поняття «страхування банківських ризиків» та з'ясуємо, для яких банківських ризиків може використовуватись страховий захист.

Страхування банківських ризиків – це захист майнових інтересів банківської установи страховою компанією в разі настання страхового ризику, передбаченого договором страхування чи законом.

Банківські установи – це економічні суб'єкти, які здійснюють підприємницьку діяльність на фінансовому ринку, тому з погляду організації страхового захисту, банківські ризики доцільно розглядати у складі підприємницьких ризиків.

Отже, банківські ризики – це підприємницькі ризики фінансово-кредитної установи і їх можна поділити на ризики операційно-комерційної, фінансової та інвестиційної діяльності. Основою ризиків операційно-комерційної діяльності є операційно-технологічні ризики.

Операційно-технологічні ризики (ОТР) – це потенційні ризики, що виникають через недоліки корпоративного управління, системи внутрішнього контролю або інформаційних технологій і процесів обробки інформації з погляду надійності й безперервності роботи. ОТР виникають також через неадекватність стратегії, політики і використання інформаційних технологій. До інших аспектів ОТР належить імовірність непередбачених подій, наприклад, пожежі або стихійного лиха. ОТР можуть призвести до фінансових збитків через помилку, невчасне виконання робіт або шахрайство, що стало причиною того, що інтереси банку постраждають у випадку, коли працівники банку перевищать свої повноваження або здійснюватимуть операції в порушення етичних норм або із занадто високим ризиком [3].

Фінансові ризики посідають особливе місце в системі банківського менеджменту. Ці ризики можуть впливати на розміри та структуру активів і пасивів, а також на кінцеві результати роботи банківської установи. Їхньою особливістю є те, що у процесі страхування вони поділяються на основні та похідні (рис. 1).

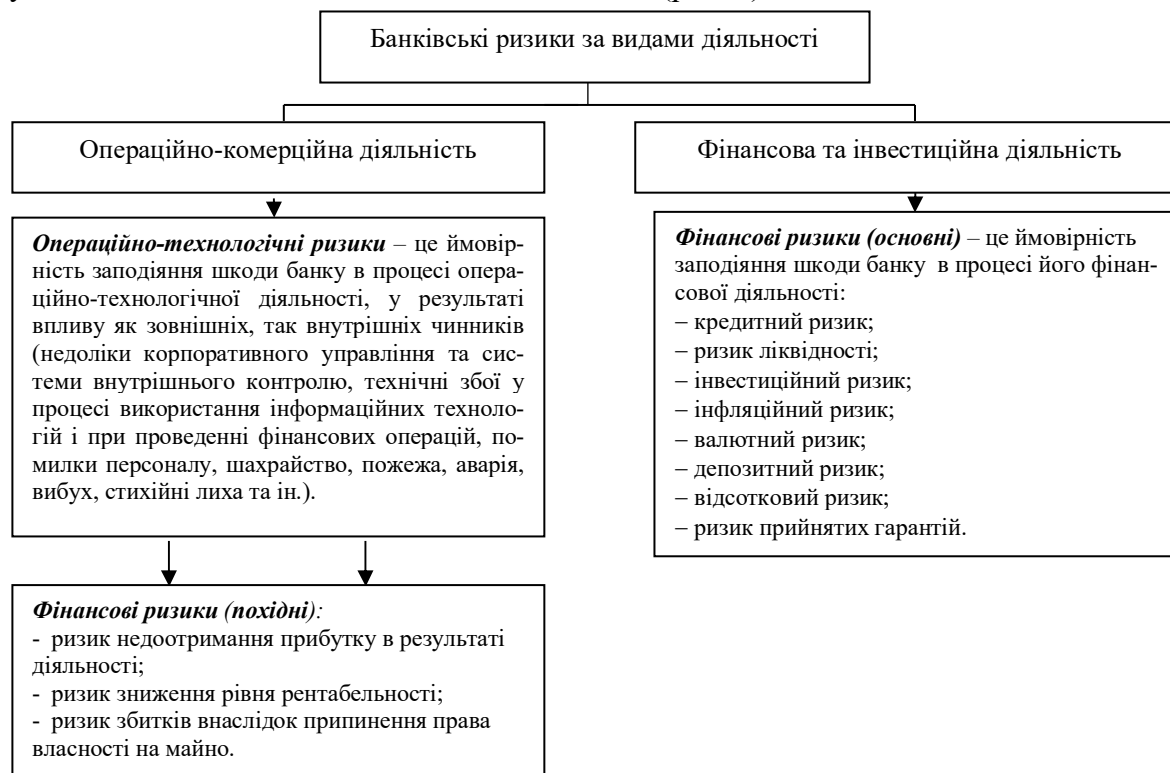

Рис. 1. Структура ризиків банківської установи для організації страхового захисту

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Серед фінансових ризиків особливе місце посідають кредитні ризики. Кредитний ризик суттєво впливає на ризик усієї банківської діяльності, тому управління кредитним ризиком здійснюється як на рівні банку, так і на рівні позичальника. Тому політика управління кредитним ризиком дуже різноманітна й передбачає кредитне резервування і обов'язкове страхування кредитних ризиків з боку позичальника, що виокремлює його в окрему складову страхового ринку – кредитне страхування, яка входить до страхування фінансових ризиків.

На основі наведеної класифікації виділимо види страхового захисту банківських ризиків, які існують в страховій практиці. Проте слід зазначити, що поняття страхування банківських ризиків не співпадає з класифікацією банківських ризиків.

З погляду організації страхового захисту діяльності банківської установи, окремо виділяють страхування банківських ризиків і страхування фінансових ризиків, які в свою чергу включають кредитне страхування та страхування інших фінансових ризиків (рис. 2).

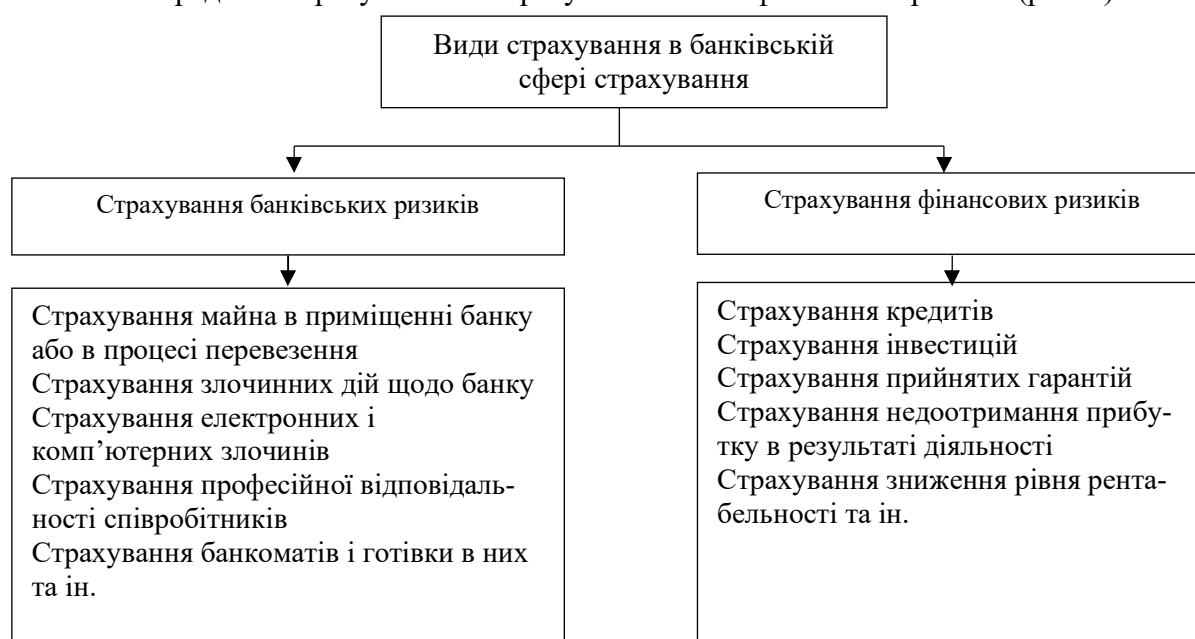

Рис. 2. Види страхування у банківській сфері

Отже, страхування банківських ризиків у страховій практиці – це страхування операційно-технологічних ризиків банківською установою.

Банківське страхування підвищує імідж фінансово-кредитних установ і забезпечує безперервність і надійність їхньої діяльності, а також виступає важливою перевагою у процесі конкурентної боротьби в банківській сфері.

Тому в міжнародній страховій практиці часто використовується поліс BBB (Bankers Blanked Bond) – комплексного банківського страхування.

Комплексне банківське страхування – це комплексне страхування банків від усіх злочинів, тому захисту підлягають:

1) злочинні дії щодо активів банківської установи:

- пограбування, крадіжка третіми особами майна з її приміщення або в процесі перевезення;

- зловживання персоналу банку (шахрайство і використання підроблених документів, розкрадання цінних паперів зі сховища банку тощо);

2) електронні та комп'ютерні злочини (Electronic & Computer Crime Policy);

3) професійна відповідальність співробітників банку (Professional Indemnity Policy)

[4; 9].

Комплексна програма страхування покриває практично всі збитки, пов'язані зі злочинами проти банку і його майна як третіми особами, так і власними співробітниками. Ця програма страхування покриває збитки від пошкодження чи втрати майна не тільки у межах банку, а і при інкасації готівки, а також збитки при наданні банківських послуг на підставі фальшивих документів, цінних паперів або валюти. Вважається, що значну кількість злочинів у банківській сфері скоюють самі співробітники, тому цей вид страхування дуже ефективний засіб захисту банківських установ.

Об'єктом страхування є майнові інтереси фінансово-кредитної установи, що пов'язані з ризиком пошкодження чи знищення рухомого або нерухомого майна, а також втрат прибутку в результаті ненавмисних чи навмисних протиправних дій працівників у процесі здійснення банківської діяльності.

Страховими ризиками можуть бути:

- підробка підпису або протиправні зміни в банківських документів;
- підробка підпису або протиправні зміни в дорученні на зняття грошей з рахунку, прийнятому до оплати банком;
- збиток у результаті сумлінно здійснюваних операцій (роботи) з цінними паперами, які містили піддроблений підпис або виявились фальшивими, або були вкрадені;
- збиток від сумлінного прийняття фальшивих грошових знаків інших країн за умови, що стандартна перевірка не змогла виявити підробку;
- збиток від навмисних протиправних дій, скоєних співробітником банку, з метою завдання шкоди банку або отримання незаконної фінансової вигоди при видачі кредитів і проведенні інших банківських операцій;
- збиток у результаті крадіжки, пошкодження, знищення цінностей, що знаходяться в приміщеннях банку, або під час їх перевезення.

До страхового поліса ВВВ також включається захист, що забезпечує покриття збитків нанесених фінансово-кредитним установам у результаті комп'ютерних злочинів, пошкодження комп'ютерної мережі, пошкодження системи електронного переказу грошей та ін. Також забезпечується покриття збитків банків, понесених у результаті пошкодження їх комп'ютерної системи вірусом. Проте страхування ризику збитків від комп'ютерних злочинів у банку не завжди входить у базове покриття і включається до програми за бажанням клієнта.

Страхування професійної відповідальності співробітників банків забезпечує на випадок ненавмисної помилки та недбалості, які були допущені в процесі виконання своїх професійних обов'язків.

Додатково в програму комплексного банківського страхування може включатись страхування автомобільного парку і майна банку від вогневих і природних ризиків.

Висновки та пропозиції. Таким чином, ризики в банківській діяльності мають об'єктивний характер, тому властиві більшості банківських операцій. Під банківськими ризиками розуміється ймовірність втрати банком частини своїх ресурсів, недоотримання прибутку або додаткових витрат у процесі банківської діяльності, а метою управління банківськими ризиками є зменшення витрат банку і збільшення його рентабельності.

Проблема класифікації банківських ризиків відрізняється складністю та потребує вирішення, особливо з огляду на необхідність формування ефективного механізму їх убезпечення. Для оптимізації процесу управління банківськими ризиками необхідно враховувати поділ банківських ризиків, з погляду організації їх страхового захисту.

Список використаних джерел

1. Клапків М. С. Страхування фінансових ризиків : монографія. Тернопіль : Економічна думка. Карт-бланш, 2002. 570 с.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

2. Ковальчук О. В. Основні підходи до визначення критеріїв класифікації банківських ризиків. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України* : збірник наукових праць. Суми, 2011. С. 316-324.

3. Методичні рекомендації вказівки щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0361500-04#Text>.

4. Панченко О. І. Особливості страхування банківських ризиків. *Інноваційний розвиток інформаційного суспільства: економіко-управлінські, правові та соціокультурні аспекти* : IX Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих учених. 2020. С. 131-133.

5. Панченко О. І. Типологізація фінансових ризиків як основа організації їх страхового захисту. *Бізнес Інформ*. 2019. № 3. С. 350-357.

6. Сергієнкова О. В., Мелентьєва О. В. Проблеми і перспективи розвитку страхування банківських ризиків в Україні. URL: <http://конференция.com.ua/pages/view/508>.

7. Стешенко О. Д., Бугайова І. О. Проблеми страхування банківських ризиків. *Приазовський економічний вісник*. 2018. № 6(11). С. 491-494.

8. Ткаченко Н. В. Детермінанти розвитку банківсько-страхової моделі комплексного обслуговування споживачів фінансових послуг. *Світ фінансів. Фінансовий ринок*. 2015. № 4. С. 56-64.

9. Фурман В. М. Комплексне банківське страхування: міжнародна практика та початок запровадження в Україні. *Економіка: теорія та практика*. 2014. № 2. С. 4-10.

10. Христенко О. В., Федій А. А. Теоретичні основи системи управління ризиками в діяльності банку. *Фінансовий простір*. 2018. № 2(30). С. 161-167.

11. Bouveret, Antoine. "Cyber Risk for the Financial Sector: A Framework for Quantitative Assessment." *IMF Working Paper*. 2018. June 22. URL: www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2018/06/22/Cyber-Risk-for-the-Financial-Sector-A-Framework-for-Quantitative-Assessment-45924.

References

1. Klapkiv, M. S. (2002). *Strakhuvannia finansovykh ryzykiv [Financial risk insurance]*. Ekonomichna dumka, Kart-bash.

2. Kovalchuk, O. V. (2011). Osnovni pidkhody do viznachennia kriteriiv klasifikatsii bankivskykh rizikiv [Basic approaches to determining the criteria for classification of banking risks]. *Problemy i perspektyvy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy – Problems and prospects of development of the banking system of Ukraine* (pp. 316-324).

3. Metodichni rekomendacii vkazivki shchodo organizacii ta funkcionuvannya sistem rizik-menedzhmentu v bankah Ukraini [Methodical recommendations of the instruction concerning the organization and functioning of risk management systems in banks of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0104500-04#Text>.

4. Panchenko, O. I. (2020). Osoblivosti strahuvannya bankivskykh ryzykiv [Features of bank risk insurance]. *Innovatsiyni rozvytok informatsiinoho suspilstva: ekonomiko-upravlinski, pravovi ta sotsiokulturni aspekty: IX Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia studentiv, aspirantiv ta molodykh uchenykh – Innovative development of the information society: economic and managerial, legal and socio-cultural aspects: IX International scientific-practical conference of students, graduate students and young scientists* (pp. 131-133).

5. Panchenko, O. I. (2019). Typolohizatsiia finansovykh ryzykiv yak osnova orhanizatsii yikh strakhovoho zakhystu [Typology of financial risks as a basis for organizing their insurance protection]. *Biznes Inform – Business Inform*, (3), pp. 350-357.

6. Sergiienkova, O. V., Melentieva, O. V. Problemy i perspektyvy rozvytku strakhuvannya bankivskykh ryzykiv v Ukraini [Problems and prospects for the development of banking risk insurance in Ukraine]. <http://konferenciya.com.ua/pages/view/508>.

7. Steshenko, O. D., Buhaiova, I. O. (2018). Problemy strakhuvannya bankivskykh ryzykiv [Problems of bank risk insurance]. *Pryazovskyi ekonomichnyi visnyk – Priazovsky Economic Bulletin*, (6(11)), pp. 491-494.

8. Tkachenko, N. V. (2015). Determinanty rozvytku bankivsko-strakhovoi modeli kompleksnoho obsluhovuvannya spozhyvachiv finansovykh posluh [Determinants of development of banking and insurance model of complex service of consumers of financial services]. *Svit finansiv. Finansovyi rynek – The world of finance. Financial market*, (4), pp. 56-64.

9. Furman, V. M. (2014). Kompleksne bankivske strakhuvannia: mizhnarodna praktyka ta pochatok zaprovadzhennia v Ukraini [Comprehensive banking insurance: international practice and the beginning of implementation in Ukraine]. *Ekonomika: teoriia ta praktyka – Economics: theory and practice*, (2), pp. 4-10.

10. Khrystenko, O. V., Fedii, A. A. (2018). Teoretychni osnovy systemy upravlinnia ryzykamy v diialnosti banku [Theoretical foundations of risk management system in the bank]. *Finansovyi prostir – Financial space*, (2(30)), pp. 161-167.

11. Bouveret, Antoine. (2018). Cyber Risk for the Financial Sector: A Framework for Quantitative Assessment. *IMF Working Paper*, June 22. www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2018/06/22/Cyber-Risk-for-the-Financial-Sector-A-Framework-for-Quantitative-Assessment-45924.

Панченко Олена Іванівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Національний університет «Чернігівська політехніка» (вул. Шевченка, 95, м. Чернігів, 14035, Україна).

Панченко Елена Ивановна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры финансов, банковского дела и страхования, Национальный университет «Черниговская политехника» (ул. Шевченко, 95, г. Чернигов, 14035, Украина).

Panchenko Olena – PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of Department of Finance, Banking and Insurance, Chernihiv Polytechnic National University (95 Shevchenko Str., 14035 Chernihiv, Ukraine).

E-mail: pan68@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-8071-4983>

Researcher ID: F-6779-2016

Маслюк Ольга Юрійвна – студентка, Навчально-науковий інститут економіки, Національний університет «Чернігівська політехніка» (вул. Шевченка, 95, м. Чернігів, 14035, Україна).

Маслюк Ольга Юрьевна – студентка, Учебно-научный институт экономики, Национальный университет «Черниговская политехника» (ул. Шевченко, 95, г. Чернигов, 14035, Украина).

Masliuk Olha – student, Educational and Scientific Institute of Economics, Chernihiv Polytechnic National University (95 Shevchenko Str., 14035 Chernihiv, Ukraine).

Email: masliukolha@gmail.com

Гориленко Альона Станіславівна – студентка групи, Навчально-науковий інститут економіки, Національний університет «Чернігівська політехніка» (вул. Шевченка, 95, м. Чернігів, 14035, Україна).

Гориленко Алёна Станиславовна – студентка группы, Учебно-научный институт экономики, Национальный университет «Черниговская политехника» (ул. Шевченко, 95, г. Чернигов, 14035, Украина).

Horylenko Alona – student, Educational and Scientific Institute of Economics, Chernihiv Polytechnic National University (95 Shevchenko Str., 14035 Chernihiv, Ukraine).

Email: maximumride22@ukr.net